

Miasto – dobre miejsce

PROPONOWANY CZAS TRWANIA:

- minimum dwie jednostki lekcyjne (90 min)

POZIOM EDUKACYJNY:

- zalecane dla klas I-III szkół ponadpodstawowych

MOŻLIWOŚĆ ZREALIZOWANIA NASTĘPUJĄCYCH PUNKTÓW PODSTAWY PROGRAMOWEJ:

- Kształcenie ogólne w szkole ponadpodstawowej:
 - pkt.: 3-7
- Biologia:
 - Poziom podstawowy: rozdz. XI. Różnorodność biologiczna, jej zagrożenia i ochrona, pkt. 3-4; 9
- Chemia:
 - Poziom podstawowy: rozdz. XXII. Elementy ochrony środowiska, pkt. 2-3
- Historia sztuki
 - Rozdz. I. Rozwijanie zdolności rozumienia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych, środowiskowych, epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce, pkt. 9-10
 - Rozdz. II. Zapoznanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych, pkt. 18
- Plastyka
 - Rozdz. I. Uczestnictwo w kulturze poprzez kontakt, analizę i interpretację dzieł sztuki; dostrzeganie kontekstów powstawania dzieła, pkt. 3, 4, 6
 - Rozdz. II. Zapoznanie z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi współczesnych awangard artystycznych i sztuki lokalnego środowiska; ekspresja twórcza pojmowana w oparciu o środki wyrazu, charakterystyczne dla sztuki II poł. XX wieku, pkt. 1, 2, 4, 7
- Historia i terażniejszość
 - Rozdz. I. Wiedza o podstawach życia społecznego, pkt. 3 (dobro wspólne), 5, 7 (patriotyzm i przykłady postaw patriotycznych)

- **Geografia**
 - **Wymagania ogólne, rozdz. III. Kształtowanie podstaw, pkt. 5–8**
 - **Poziom podstawowy:**
 - rozdz. XI. Przemysł, pkt. 1 – rola czynników lokalizacji przemysłu,
 - rozdz. XIII. Człowiek a środowisko geograficzne – konflikty interesów, pkt. 1, 6–10
 - **Poziom rozszerzony:**
 - rozdz. V. Dynamika procesów geologicznych i geomorfologicznych: najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi – wprowadzenie pojęcia antropocenu
- **Etyka**
 - **Rozdz. II Wybrane zagadnienia etyki szczegółowej:**
 - pkt. 1. Etyka życia osobistego, ppkt. 2, 6
 - pkt. 3. Etyka społeczna i polityczna, ppkt. 2, 5
- **Historia**
 - **Zakres rozszerzony: rozdz. LVII. Polska w latach 1957–1981, pkt. 3**
- **Wiedza o społeczeństwie**
 - **Cele kształcenia – wymagania ogólne**
 - Rozdz. III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby, pkt. 2–3
 - **Wymagania szczegółowe:**
 - Rozdz. II. Dobro wspólne, pkt. 1, 2
 - Rozdz. VI. Społeczeństwo obywatelskie, pkt. 2
- **Biznes i zarządzanie**
 - **Zakres podstawowy – wymagania szczegółowe**
 - Rozdz. I. Osoba przedsiębiorcza we współczesnym świecie, pkt. 2, 6, 8, 10
 - Rozdz. II. Zarządzanie projektami, pkt. 1–6
 - **Zakres rozszerzony – wymagana szczegółowe**
 - Rozdz. I. Zarządzanie projektami, pkt. 1–8, 14–17

CELE LEKCJI:

- kształtowanie krytycznego namysłu nad architekturą jako dziedziną mającą bezpośredni wpływ na samopoczucie człowieka;
- wprowadzenie pojęcia antropocenu jako proponowanej nazwy dla epoki geologicznej, w której aktualnie żyjemy;
- ukazanie architektury jako najbardziej multisensorycznej dziedziny sztuki odbieranej przynajmniej czterema zmysłami: wzrokiem, słuchem, dotykem, węchem;
- kształtowanie krytycznego namysłu nad architekturą jako działalnością mogącą wspomagać walkę ze zmianami klimatu, jak i ją przyspieszać;
- zapoznanie uczniów z artystycznym i architektonicznym dziedzictwem regionalnym, tj. pracami Hanny i Kazimierza Wejchertów oraz ich refleksją nad architekturą i praktyką architekta;
- zapoznanie uczniów z pracą architekta jako zawodu etycznie i społecznie odpowiedzialnego;
- kształcenie krytycznego patrzenia na sztukę i architekturę;

- kształcenie myślenia abstrakcyjnego i przewidywania potencjalnych scenariuszy/konsekwencji.

FORMY I METODY PRACY:

- analiza źródeł tekstowych i rysunkowych (praca Wejchertów na wystawę „Terra 1” w Muzeum Architektury we Wrocławiu, 1975);
- pogadanka;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE ZAŁĄCZONE DO SCENARIUSZA:

- skan pracy Hanny i Kazimierza Wejchertów na wystawę „Terra 1” (część z drzewem);
- skan karty z albumu Hanny Adamczewskiej-Wejchert dokumentujący udział architektów w wystawie „Terra 1” we Wrocławiu

POTRZEBNE MATERIAŁY I SPRZĘT:

- komputer/tablet z rzutnikiem do wyświetlania wybranych stron albumów lub wydruk strony z diagramem w formacie A3 (minimum A4, aby umieszczona na nich treść była widoczna), najlepiej w kolorze;
- wydruki diagramu-koła do uzupełnienia (kartka A4);
- wydruki diagramu-drzewa do uzupełnienia (kartka minimum A3).

ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA:

- albumy Hanny Adamczewskiej-Wejchert udostępnione przez Muzeum Miejskie w Tychach.
- H. Adamczewska-Wejchert, K. Wejchert, *Architektura przestrzeni. Teoria i praktyka*, 1975, (mps w Bibliotece Muzeum Architektury we Wrocławiu).
- *Antropocen. W stronę architektury regenerującej*, red. K. Kępiński, A. Krężlik, Warszawa 2022.
- S. Müller, *Wynurzenia, czyli nic*, Wrocław 2009.
- Podstawa programowa: <https://zpe.gov.pl/podstawa-programowa/szkola-ponadpodstawowa>

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

1. WSTĘP (OK. 20 MINUT)

ĆWICZENIE I

- Wydrukuj dla każdego ucznia diagram kołowy dołączony do scenariusza. Możesz dołączyć do ćwiczenia, wówczas uczniowie poznają również Twoją opinię i poznają Cię lepiej.
- W środkowym kręgu poproś, aby uczniowie napisali swoje imię oraz nazwę miasta lub dzielnicy, w których mieszkają. W pozostałych kręgach poproś o wpisanie nazwy różnych miejsc w mieście, w których przebywają. W kręgu najbliższym imienia nazwy tych, w których czują się najbardziej komfortowo (numer 1). Im dalej od środka, tym mniej komfortowo jest w danym miejscu (numer 2 i 3). Poza kręgiem poproś o wpisanie nazw miejsc, w których nie lubią przebywać, czyli odczuwają dyskomfort.
- Po uzupełnieniu diagramu poproś uczniów o dopisanie lub opowiedzenie, dlaczego w wypisanych miejscach w mieście czują się dobrze, a w innych źle. Co o tym decyduje? Osoby przebywające, atmosfera, otoczenie? Zachęć uczniów do podzielenia się refleksją na ten temat.
- **UWAGA!** Naprowadź uczniów na kwestię multisensoryczności przestrzeni. Zwróć uwagę, że na nasze wrażenie dotyczące otoczenia jest połączeniem odbioru poprzez wszystkie zmysły. Ważne jest to, co słyszymy (hałas, także generowany przez urządzenia cyfrowe, np. smartfony; kojące dźwięki np. szum wiatru, wody), co widzimy (jednolite fasady budynków vs. każda fasada w innym stylu, nieuporządkowane reklamy – „reklamoza” – mózg wszystko to mimowolnie przetwarza); jakie zapachy czujemy; jakie przestrzenie są w dotyku (materiały naturalne, obecność natury lepiej na nas wpływają niż duża ilość szkła i betonu). Wszystkie te elementy mogą doprowadzić do przebodźcowania, które powoduje, że bardzo nie lubimy niektórych miejsc (np. dworzec, galeria handlowa itp.), chociaż nie do końca wiemy dlaczego. Zagadnieniem tym zajmuje się gałąź architektury nazywana neuroarchitekturą.

ĆWICZENIE II

- Wybierzcie wspólnie kilka najbardziej nieprzyjaznych miejsc w omawianym mieście, które pojawiły się na diagramach. Zastanówcie się, co musiałoby się zmienić w miejscach, w których odczuwacie dyskomfort, abyście poculi/poczuły się lepiej?

2. KU DOBREMU MIASTU (OK. 25 MINUT)

- Podziel uczniów na pary lub trójki. Wyświetl zdjęcie strony albumu dokumentującej udział Wejchertów w Międzynarodowej Wystawie Architektury Intencjonalnej „Terra 1” we Wrocławiu.
 - Zapytaj uczniów, jak rozumieją pojęcie „architektura intencjonalna” w kontekście wpływu otoczenia na nasze samopoczucie? Jak architektura może wpływać na nasze środowisko?
- Przedstaw krótki rys historyczny wystawy:
 - *Terra (łac. ziemia) była serią konferencji oraz platformą do wymiany myśli na temat architektury. Powstała w 1975 roku. Jej założyciel, architekt Stefan Müller, zaniepokojony doniesieniami na temat*

zmian klimatycznych, destrukcji środowiska (które zauważono już ponad 50 lat temu!) oraz wpływu środowiska zabudowanego na człowieka doszedł do wniosku, że architektura wymaga ponownego zdefiniowania, a współczesne i przyszłe miasta – reorganizacji. Sam stworzył radykalny projekt – „Terrę X”. Miała to być platforma umieszczona 2,5 kilometra nad ziemią i ją okalająca. To tam, jego zdaniem, ludzie powinni się przenieść razem z całą infrastrukturą – szkołami, fabrykami, osiedlami itd., aby przestać niszczyć Ziemię. Natura natomiast miała „przejść” sama wszystko, co człowiek zostawił na dole, a tym samym się zregenerować. Ludzie mieli schodzić na dół tylko, aby odpocząć od zgiełku supermiasta na górze.

- Pierwsza wystawa pod szyldem „Terra” odbyła się w Muzeum Architektury we Wrocławiu. Zostali na nią zaproszeni m.in. projektanci Nowych Tychów – już wówczas uznani architekci i urbaniści – Hanna Adamczewska-Wejchert i Kazimierz Wejchert. W pracy nadesłanej na wystawę podzielili się refleksją na temat praktycznej pracy urbanistów i tego, jak ich zdaniem powinny być projektowane miasta w przyszłości.

ĆWICZENIE I

- Rozdaj grupom wydrukowany fragment pracy przesłanej przez Wejchertów na wystawę (diagram–drzewo). Poproś uczestników o jej interpretację.
 - Praca nosi tytuł „Architektura przestrzeni. Teoria i praktyka”. Przedstawia drzewo, które rozdziela się przy korzeniu na dwa pnie – pień „pion teorii” i pień „praktyka”. Pień „praktyka” widocznie odchyła się w prawo.

Całość podzielona jest na 4 ponumerowane pasy w poziomie. To, co znajduje się nad ziemią, a zatem jest najbardziej widoczne dla wszystkich to: architektura – oceniana przez jednostkę (część 1), architektura i urbanistyka – oceniana przez daną grupę społeczną (część 2), urbanistyka – oceniana przez ogół społeczeństwa. Jako korzenie (czyli najważniejszą podstawę wszystkich elementów wymienionych wcześniej, a jednocześnie niewidoczną dla ogółu) przedstawione jest planowanie przestrzenne, które musi być zaopiniowane przez profesjonalistów (np. architektów, planistów, teoretyków architektury oraz władzę).
 - W strzałkach po lewej stronie „pionu teorii” wypisane są zagrożenia związane z projektowaniem miast. „Napierają” one na „pion teorii”.
 - Od lewej strony próbują je „wyrównać” rozwiązania proponowane przez Wejchertów umieszczone w strzałkach idących od strony lewej.
- Poproś uczniów, aby zapoznali się z zagrożeniami dla rozwoju miast, szczególnie w kontekście tego, w którym mieszkają. Zapytaj, czy odnajdują w nich elementy, które w poprzednim diagramie były odpowiedzialne za ich dyskomfort? Jeżeli tak, zastanówcie się wspólne, czy rozwiązania proponowane przez Wejchertów 50 lat temu rozwiązałyby ten problem dzisiaj?
- **UWAGA!** Jeżeli zagrożenia z diagramu Wejchertów nie pokrywają się z diagramami uczniów zapytaj, czy problemy sygnalizowane przez architektów 50 lat temu są nadal aktualne w Waszym mieście lub innych miejscach w Polsce? Jeżeli tak, zastanówcie się wspólne, czy rozwiązania proponowane przez Wejchertów 50 lat temu rozwiązałyby ten problem dzisiaj?

- Podsumuj tę część. Będzie to punkt wyjścia do pracy projektowej w grupach. Proponowane wnioski:
 - *Powyższe ćwiczenie pozwoliło pokazać, jak trafnie Wejchertowie zdiagnozowali problemy projektowania miast od strony jednostki, konkretnej grupy społecznej, społeczeństwa ogólnie oraz często trudnej współpracy na linii architekt-władza. Problemy te, niestety, są aktualne nadal, chociaż mogły zmienić nieco formę (np. „program mieszkaniowy nieuwzględniający możliwości rozwoju” można zamienić na „brak spójnej polityki mieszkaniowej” itp.). Niektóre wręcz się nasiliły oraz doszły nowe związane ze zmianami klimatu oraz kapitalizmem.*

3. DIAGNOZA AKTUALNYCH PROBLEMÓW MIAST – PRACA W GRUPACH (OK. 35 MINUT)

ĆWICZENIE I

- Rozdaj grupom wydrukowany (format minimum A3) fragment pracy Wejchertów z usuniętymi zagrożeniami i proponowanymi rozwiązaniami. Zadaniem uczniów będzie zaktualizowanie tego diagramu o problemy współczesnych miast (najlepiej wybrać jedno konkretne miasto lub dzielnicę, osiedle).
- Jeżeli dany problem jest nadal aktualny, wówczas można skopiować rozwiązanie i problem z diagramu Wejchertów. Poproś uczniów, aby zaznaczyli (na przykład innym kolorem) te elementy, które zostały skopiowane. Jeżeli zdecydowałaś/łeś się na wydruk diagramu do poprzedniego ćwiczenia, wówczas uczniowie mogą wyciąć i przykleić na nowy to, co uważają za aktualne.
- Uczniowie wypisują zatem według swojego uznania „zagrożenia” w budownictwie:
 - z perspektywy indywidualnego odbiorcy oraz próbę ich rozwiązania (1);
 - z perspektywy danej grupy społecznej (2, mogą wybrać dowolną grupę ze względu na wiek, zawód, niepełnosprawności itd.);
 - z perspektywy ogółu społeczeństwa (3);
 - z perspektywy osób zajmujących się zagadnieniem profesjonalnie (architektów, urbanistów, badaczy architektury) muszących współpracować z władzą.
- Poproś grupy o zaprezentowanie swoich rezultatów. Sprawdźcie, ile elementów pokrywa się z rozwiązaniami Wejchertów.

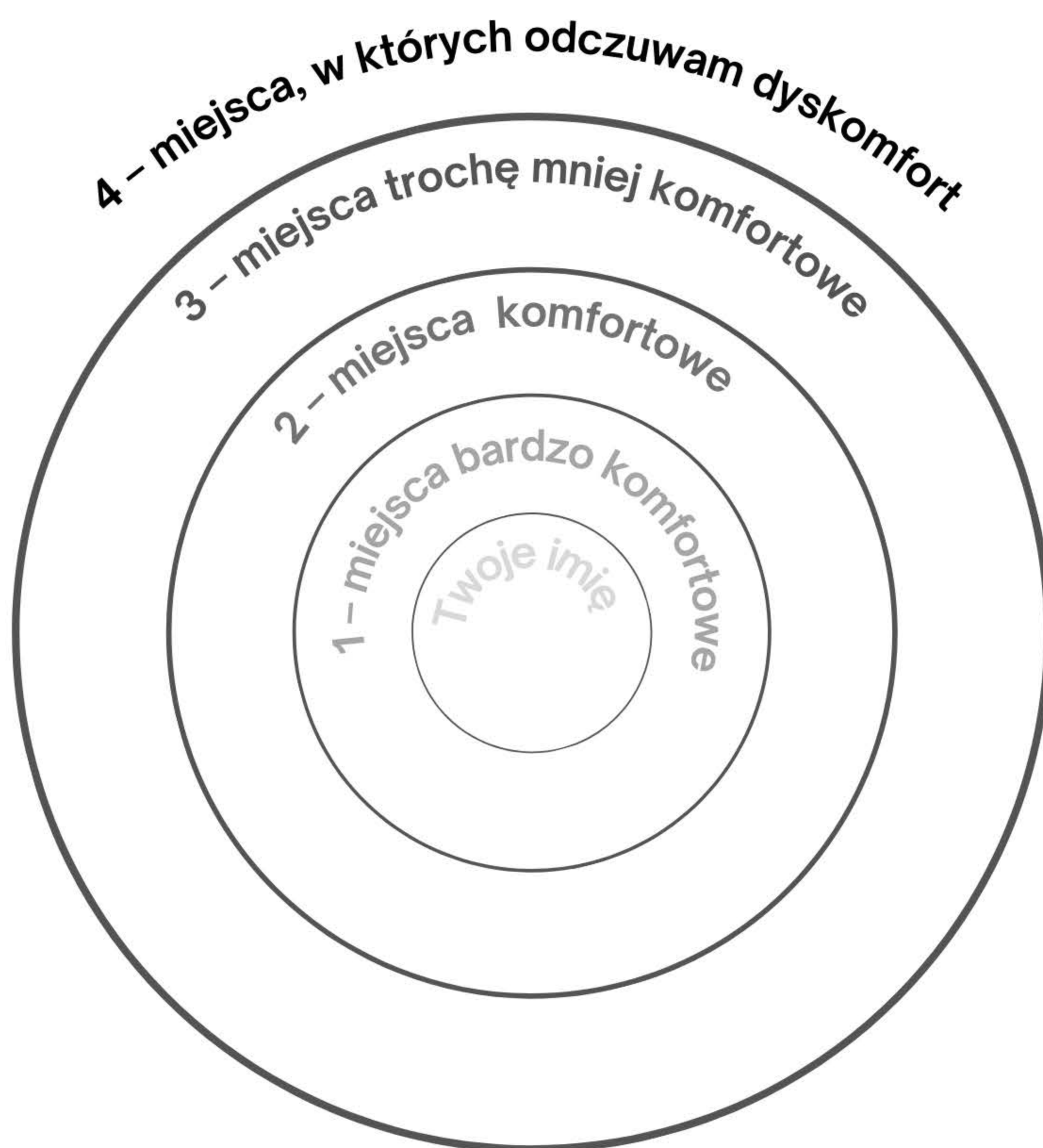
ĆWICZENIE II

- Zastanówcie się, skąd wynikają powyższe problemy? Są to problemy nowe, czy istnieją już od dawna? Od kiedy?
- Wprowadź pojęcie antropocenu – jako nazwę proponowanej epoki, w której aktualnie żyjemy. Możesz skorzystać z definicji poniżej:
 - *Antropocen (z gr. anthropos – „człowiek”, kainos „nowy”) to proponowana nazwa epoki geologicznej, która miałaby następować po holocenie, czyli tej, w której aktualnie żyjemy. Charakteryzuje się największym w historii Ziemi wpływem działalności człowieka na jej ekosystem poprzez gwałtowną urbanizację i przekształcanie krajobrazu. Konsekwencjami tej działalności są m.in. zmiany klimatu, zmniejszanie się bioróżnorodności i zmiany klimatyczne.*

- Zapytaj, czy budownictwo w jakiś sposób może zapobiegać zmianom klimatycznym? Jeżeli, tak to w jaki sposób?

4. PODSUMOWANIE (OK. 10 MINUT)

- Zastanówcie się, czy Wy jako mieszkańcy miast możecie w jakiś sposób wpłynąć na jego wygląd? Jeżeli tak, to w jaki sposób?
- Scenariusz może być inspiracją do realnej zmiany w Waszej szkole/placówce/najbliższym otoczeniu. Ćwiczenie diagnozujące stan miasta lub dzielnicy może być bazą projektu stworzonego w ramach budżetu obywatelskiego lub mikrograntów.

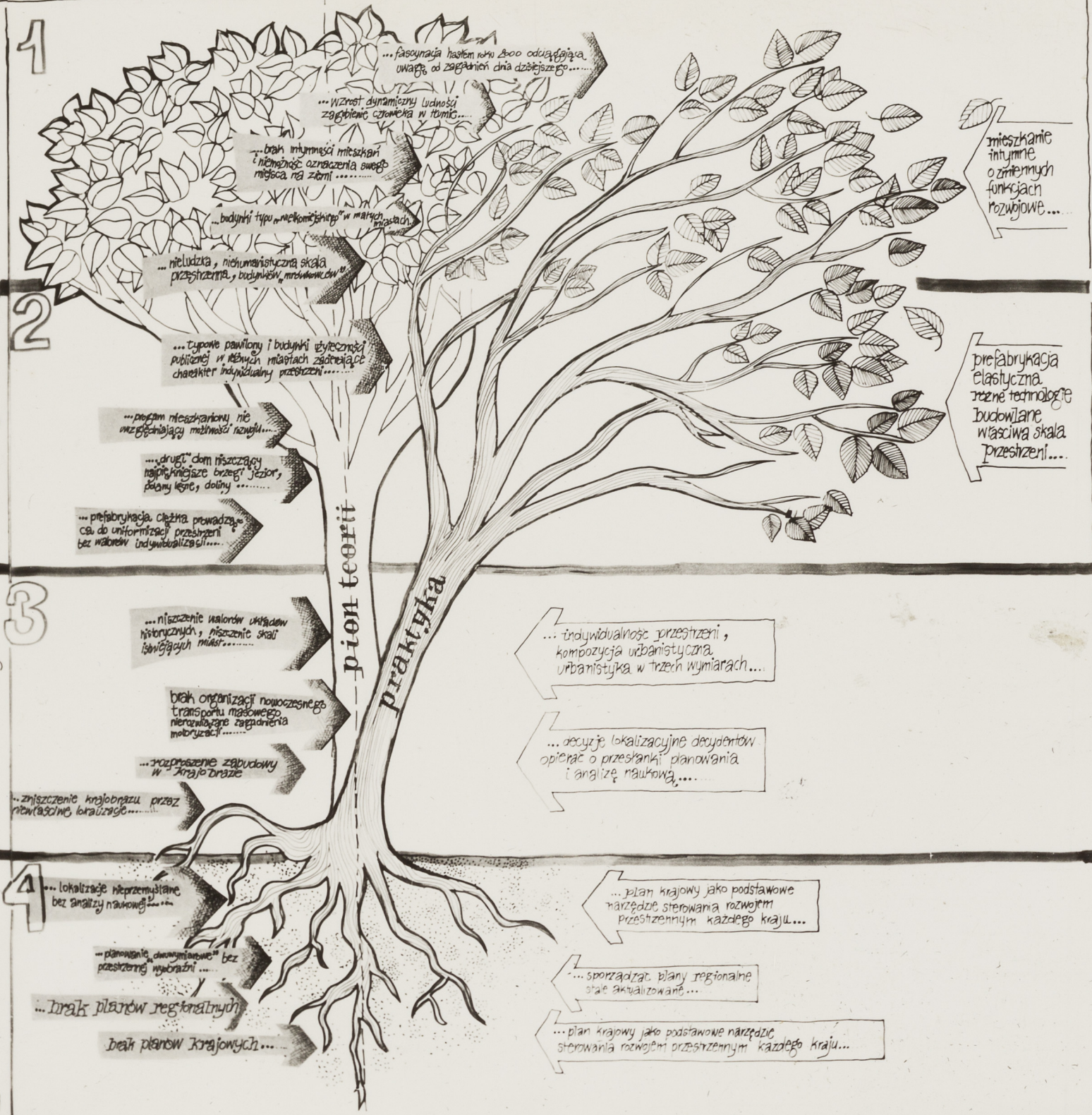
planowanie przestrzenne * architektura * urbanistyka * urbanistyka - arch * architektura

ocena profesjonalna, akceptacja przez władze *
 ocena przez społeczeństwo *
 ocena przez grupę społeczną *
 ocena przez jednostkę *

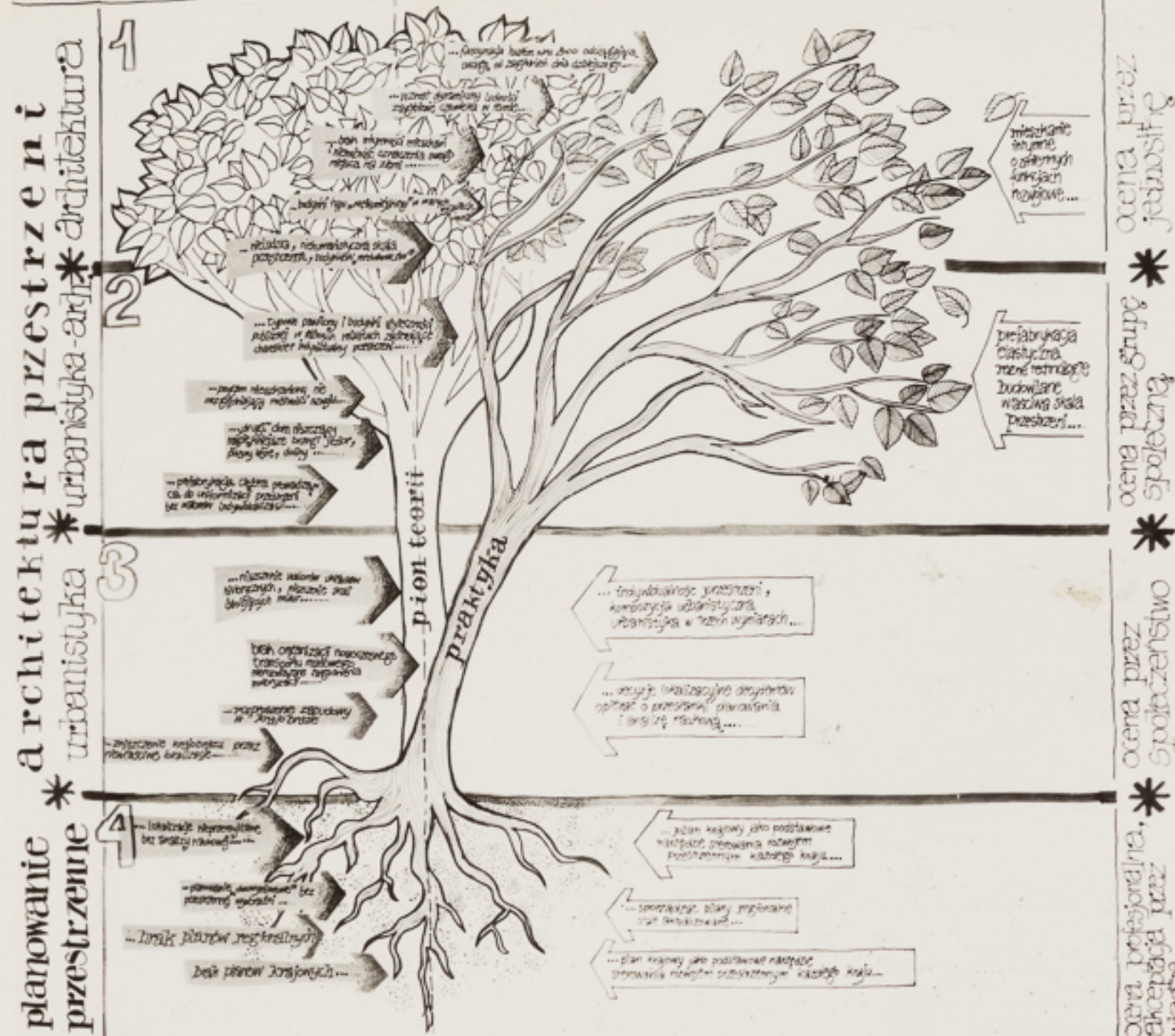
teoria i praktyka

planowanie przestrzenne * architektura * urbanistyka * architektura * urbanistyka * architektura

ocena przez jednostkę * ocena przez grupę społeczną * ocena przez społeczeństwo * ocena profesjonalna, akceptacja przez władze

teoria i praktyka

rozważania

5 **MIĘDZA PRZESTRZĄ a KOGA?**
 ...czyżbyśmy nie byli w rzeczywistości wewnątrz siebie?
 ...czyżbyśmy nie byli w rzeczywistości wewnątrz siebie?
 ...czyżbyśmy nie byli w rzeczywistości wewnątrz siebie?

6 **planowanie miast i terenów - podstawowym zadaniem urbanistyki w Europie...**
 ...planowanie miast i terenów - podstawowym zadaniem urbanistyki w Europie...
 ...planowanie miast i terenów - podstawowym zadaniem urbanistyki w Europie...

7 **nie**
 ...nie...
 ...nie...
 ...nie...
CEL PRODUKTU A NIE PRODUKCJA!

8 **Elementy Kompozycji Urbanistycznej**
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...

proponycje

9 **Elementy Kompozycji Urbanistycznej**
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...

10 **Elementy Kompozycji Urbanistycznej**
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...

11 **Elementy Kompozycji Urbanistycznej**
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...

12 **Elementy Kompozycji Urbanistycznej**
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...
 ...Elementy Kompozycji Urbanistycznej...

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA ARCHITEKTURY INTENCJONALNEJ
EXPOSITION INTERNATIONALE D'ARCHITECTURE INTENTIONNELLE
INTERNATIONAL EXPOSITION OF INTENTIONAL ARCHITECTURE

terra-1

PROGRAM

dla uczestników Seminarium TERRA-1

DZIEŃ 5 sobota, 13 września 1975

Zakwaterowanie w hotelach we Wrocławiu

DZIEŃ 6 niedziela, 14 września 1975

10³⁰-11³⁰ - Wernisaż MIĘDZYNARODOWEJ WYSTAWY ARCHITEKTURY INTENCJONALNEJ TERRA-1 (Muzeum Architektury we Wrocławiu, ul. Bernardyńska 5)

11³⁰-14⁰⁰ - Sympozjum panel: PRZESTRZEŃ PLASTYCZNA - PRZESTRZEŃ SPOLECZNA (moderator: Michel Ragon)

14⁰⁰-16⁰⁰ - Przerwa obiadowa

16⁰⁰-20⁰⁰ - Czas na zwiedzanie miasta, wystaw, galerii. Spotkanie oficjalne z władzami miasta (Sala Rycerska Ratusza)

21⁰⁰ - teatr LABORATORIUM Jerzego Grotowskiego i PANTOMIMA Henryka Tomaszewskiego (do wyboru)

DZIEŃ 7 poniedziałek, 15 września 1975

11⁰⁰-14⁰⁰ - Seminarium TERRA-1 (Muzeum Architektury)
a. dyskusja merytoryczna
b. dyskusja programowa
c. podjęcie uchwał

14⁰⁰-16⁰⁰ - Przerwa obiadowa

16⁰⁰-18⁰⁰ - Czas na zwiedzanie miasta, wystaw i galerii

18⁰⁰ - Spotkanie towarzyskie

MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA ARCHITEKTURY INTENCJONALNEJ
EXPOSITION INTERNATIONALE D'ARCHITECTURE INTENTIONNELLE
INTERNATIONAL EXPOSITION OF INTENTIONAL ARCHITECTURE

Wrocław

W Państwo
Prof. Hanna Adamczewska-Wejchert
Prof. Kazimierz Wiejchert
ul. Orężna 45 m.1
W a r s z a w a

Szanowni Państwo,

Adres:
Notre adresse:
Address:

STOWARZYSZENIE ARCHITEKTÓW POLSKICH
TERRA - 1
50-101 Wrocław, Rynek Ratusz 26
POLSKA - POLOGNE - POLAND

tel.
tel. 319-28
phone

